

УДК 378.015.3:159.942-048.44:004

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/97-2-45>

Галина ЛЕБЕДЬ,

orcid.org/0000-0001-7309-0156

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки й менеджменту освіти

Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти»

Херсонської обласної ради

(Херсон, Україна) gallale@ukr.net

Вероніка ДЕНИСЕНКО,

orcid.org/0000-0002-5461-6914

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

Херсонського державного університету

(Херсон, Україна) nikaden758@gmail.com

Юрій ПРИСТАЙ,

orcid.org/0009-0004-7308-4644

аспірант кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту

імені професора Євгенія Петухова

Херсонського державного університету

(Херсон, Україна) uyrystai@ksu.ks.ua

SOFT SKILLS ТА ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті проаналізовано Soft Skills та емоційний інтелект як ключові компетентності майбутніх фахівців у цифровому середовищі. Акцентовано, що цифрове навчання змінює характер міжособистісної взаємодії, комунікації та професійну адаптацію, а відтак вимагає від здобувачів освіти розвинених навичок саморегуляції, емпатії, емоційної стійкості й уміння вибудовувати довіру в онлайн-середовищі. Цифрове освітнє середовище визначається домінуванням опосередкованої комунікації, інтенсифікацією інформаційних потоків, поширенням командних форматів діяльності та необхідністю безперервної взаємодії у межах мультидисциплінарних команд. Встановлено, що недостатній рівень розвитку емоційної компетентності ускладнює процеси координації спільної діяльності, знижує ефективність професійної взаємодії та обмежує адаптаційний потенціал майбутнього фахівця в динамічному цифровому середовищі.

Мета дослідження полягає у здійсненні теоретичного аналізу феноменів соціального та емоційного інтелекту, визначенні їх структурних компонентів і функціональних характеристик, з'ясуванні специфіки їх взаємозв'язку, а також обґрунтуванні їх ролі у процесах особистісного становлення та професійної реалізації в умовах сучасного освітнього й соціального простору.

Доведено, що в контексті динамічної цифровізації суспільства розвиток Soft Skills сприяє гармонізації особистості та підвищує її здатність до ефективної адаптації в умовах соціальних трансформацій. Визначено, що соціальний інтелект виступає психологічною основою значної частини компетентностей і перебуває у тісному взаємозв'язку з емоційним інтелектом. У межах дослідження виокремлено поняття емоційно зрілої особистості, яка характеризується відповідальністю за способи вираження власних почуттів і здатністю обирати конструктивні форми емоційного реагування.

Також проаналізовано феномен емоційної компетентності як інтегративної характеристики особистості, що охоплює здатність до усвідомлення, адекватного вираження та регуляції власних емоційних станів, а також до розуміння й інтерпретації емоційних переживань інших людей. У підсумку акцентовано, що формування соціального та емоційного інтелекту потребує системного й цілеспрямованого впровадження в освітній процес, з орієнтацією на розвиток рефлексії, емоційної саморегуляції, емпатії та комунікативної компетентності як ключових чинників професійної успішності.

Ключові слова: *емоційний інтелект, соціальний інтелект, емоційна компетентність, цифрове освітнє середовище, цифрова компетентність фахівця, майбутні програмісти, компетентність, зміст фахової підготовки.*

Halyna LEBED,*orcid.org/0000-0001-7309-0156**Candidate of Pedagogical Sciences,**Associate Professor at the Department of Pedagogy and Educational Management
Municipal Higher Educational Establishment «Kherson Academy of Continuing Education»
of Kherson Regional Council
(Kherson, Ukraine) gallale@ukr.net***Veronika DENYSENKO,***orcid.org/0000-0002-5461-6914**Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,**Associate Professor at the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Primary Education
Kherson State University
(Kherson, Ukraine) nikaden758@gmail.com***Yurii PRYSTAI,***orcid.org/0009-0004-7308-4644**PhD student at the Department of Pedagogy, Psychology
and Educational Management named after prof. E. Petukhov**Kherson State University
(Kherson, Ukraine) yuprystai@ksu.ks.ua*

SOFT SKILLS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE: FORMATION OF KEY COMPETENCIES OF FUTURE PROFESSIONALS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

The article analyzes Soft Skills and emotional intelligence as key competencies of future professionals in the digital environment. It is emphasized that digital learning changes the nature of interpersonal interaction, communication and professional adaptation, and therefore requires students to have developed skills of self-regulation, empathy, emotional resilience and the ability to build trust in the online environment. The digital educational environment is characterized by the dominance of mediated communication, the intensification of information flows, the spread of team formats of activity and the need for continuous interaction within multidisciplinary teams. It is established that an insufficient level of development of emotional competence complicates the processes of coordination of joint activities, reduces the effectiveness of professional interaction and limits the adaptive potential of the future specialist in a dynamic digital environment.

The purpose of the study is to carry out a theoretical analysis of the phenomena of social and emotional intelligence, to determine their structural components and functional characteristics, to clarify the specifics of their relationship, as well as to substantiate their role in the processes of personal development and professional realization in the conditions of the modern educational and social space.

It is proven that in the context of the dynamic digitalization of society, the development of Soft Skills contributes to the harmonization of the personality and increases its ability to effectively adapt in the conditions of social transformations. It is determined that social intelligence acts as the psychological basis of a significant part of the competencies and is closely related to emotional intelligence. Within the framework of the study, the concept of an emotionally mature personality is distinguished, which is characterized by responsibility for the ways of expressing one's own feelings and the ability to choose constructive forms of emotional response.

The phenomenon of emotional competence as an integrative characteristic of a person, encompassing the ability to be aware of, adequately express and regulate one's own emotional states, as well as to understand and interpret the emotional experiences of other people, is also analyzed. As a result, it is emphasized that the formation of social and emotional intelligence requires systematic and purposeful implementation in the educational process, with an orientation towards the development of reflection, emotional self-regulation, empathy and communicative competence as key factors of professional success.

Key words: *emotional intelligence, social intelligence, emotional competence, digital educational environment, digital competence of a specialist, future programmers, competence, content of professional training.*

Постановка проблеми. Розвиток сучасного інформаційного середовища неможливий без сфери освіти та її цифровізації. Події останнього десятиліття, починаючи із пандемічної кризи у 2020 році, яка охопила цілий світ та закінчуючи додатковими викликами, створеними російсько-

українською війною, вплинули на способи реалізації освіти, створивши практично нову нішу здійснення освітніх практик. Навчання онлайн зародилося через кризу і неможливість забезпечити людям перебування у тісному соціальному контакті через загрози, однак доволі швидко

дослідники почали бити на сполох, оскільки дедалі очевидним був це факт, що чим більше здобувачі освіти перебувають у режимі онлайн, тим більшою загроза, що вони втрачатимуть можливість розвивати комунікативні навички, що в свою чергу впливатиме на якість їхнього життя. Йшлося також про те, що вимушена дистанція впливає на емоційний інтелект, оскільки він тісно пов'язаний із соціальними контактами, розумінням чужих емоцій, вмінні комунікувати, застосовуючи м'які навички. Отже, викладене актуалізує тему нашого дослідження у якій висвітлено дві важливі, на нашу думку, компетентності для майбутніх фахівців у контексті їхньої взаємодії із соціумом.

Аналіз попередніх публікацій. У рамках нашого дослідження розглянуто ряд публікацій, присвячених вивченню емоційного та соціального інтелекту. Серед закордонних праць особливу цінність мають дослідження Brackett M., Rivers S., Lopes P., Salovey P., Ventzel D., Rexroad J. та ін. Серед українських дослідників варто звернути увагу на напрацювання Гундарської О., Кулик Н., Гільової Л., Подофей С., Свідерської О., Піхович І. та ін.

Метою статті є теоретичний аналіз феноменів соціального та емоційного інтелекту, визначення їх структурних компонентів, функціональних характеристик і взаємозв'язку, а також обґрунтування їх значення для особистісного розвитку та професійної діяльності в умовах сучасного освітнього й соціального середовища.

Виклад основного матеріалу. У роботі доцільно розглядати поняття професійної компетентності, як інтегративної характеристики фахівця, що поєднує знання, вміння, навички, досвід та особистісні якості, необхідні для успішного виконання професійних завдань. У сучасній українській освіті компетентнісний підхід забезпечує переорієнтацію освітнього процесу з передачі знань на формування здатності діяти ефективно в реальних життєвих і професійних ситуаціях. Згідно нормативних вимог та чинного законодавства, компетентнісний підхід покликаний забезпечити: формування ключових і професійних компетентностей; інтеграцію знань, умінь, цінностей і ставлень у цілісну систему здатностей; підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного до самореалізації, критичного мислення, відповідального громадянства та навчання впродовж життя; гармонізацію української освіти з європейським освітнім простором, зокрема через узгодження стандартів із підходами ЄС (Закон України «Про освіту»).

Розвиток Soft Skills у майбутніх фахівців беззаперечно впливає на їхню навчальну діяльність, однак більшого значення вони набувають у контексті професійної самореалізації та соціальної

взаємодії. Психологічною основою багатьох Soft Skills виступає соціальний інтелект. Існує чимало підходів та спроб пояснити явище соціального інтелекту, однак, здебільшого соціальний інтелект розглядають як «здатність чи вміння особи співпрацювати з іншими людьми (Moss, Hunt, 1927). Пізніше Вернон (Vernon, 1933 : 37-45) децю розширив це поняття. На його думку, соціальний інтелект окрім вміння співпрацювати з іншими, поєднує соціальні навички, які допомагають почуватися легко у комунікації, розуміти свою роль та місце у суспільстві, розуміти особливості емоційних реакцій та характеру інших людей.

Існує певна розбіжність у спробах трактувати соціальний інтелект, оскільки частина дослідників вважає його однією із форм інтелекту, наприклад як у теорії шести вимірів інтелекту Карла Альбрехта (Albrecht, 1984). У контексті цієї теорії прийнято вирізняти такі типи інтелекту: абстрактний (або логічне мислення, здатність до математичного та символічного опрацювання інформації); соціальний інтелект (здатність особи активно взаємодіяти з іншими людьми); практичний інтелект (здатність застосовувати знання та навички у реальних життєвих ситуаціях); емоційний інтелект (здатність людини усвідомлювати, розуміти та керувати власними емоціями, а також розпізнавати й впливати на емоції інших людей); естетичний інтелект (або розуміння особливостей поєднання об'єктів з їхніми формами, дизайном тощо); кінестетичний інтелект (усвідомлення та навички переміщення тіла чи контролю над об'єктами у просторі). Інші ж дослідники схиляються до думки, що соціальна взаємодія є індивідуальним проявом особистості, оскільки вона містить в собі багато когнітивних процесів. На думку прихильників когнітивного підходу, певні знання та навички особистість здатна проявляти у ситуаціях соціальної взаємодії. До слова, є чимало досліджень, які свідчать, що Soft Skills забезпечують конструктивну взаємодію особистості зі спільнотою та соціумом загалом. Вважається, що чим більше розвинуті Soft Skills, тим успішнішою виявляється особистість. Зокрема це може стосуватися і академічної успішності (Борейко, 2016).

Лопес та Соловей у рамках свого дослідження виявили, що рівень задоволеності життям збільшується у відповідності до рівня соціального інтелекту. Також рівень соціального інтелекту впливає на розвиток відкритих та горизонтальних комунікацій особи у суспільстві (Lopes, Salovey, 2020). Це узгоджується із іншим дослідженням, яке показує прямий взаємозв'язок між соціальним інтелектом та толерантністю щодо інших, наприклад представників етнічних меншин, осіб з інвалідністю, представників ЛГБТ спільнот тощо (Tavakoli, Ebrahimi,

2007). Високий рівень соціального інтелекту впливає також на рівень кар'єрного зростання, здатності формувати міцні комунікаційні зв'язки, здатності до безконфліктного спілкування, соціальної емпатії (Гундарська, 2019). Як правило у понятті соціального інтелекту розрізняють кілька компонентів. Перший компонент – комунікативні навички (особи із високим рівнем соціального інтелекту легко спілкуються та заводять нові знайомства). Другий компонент полягає в усвідомленні сутності соціальної ролі (людина володіє навичками комунікації, усвідомлює особливості соціальних рамок, формальних та неформальних способів взаємодії у соціумі). Третім компонентом соціального інтелекту вважаються навички ефективного слухання. Ще один компонент соціального інтелекту – це вміння спостерігати за поведінкою інших людей, розуміння їхніх емоцій, потреб та мотивів поведінки. Загалом розуміння емоцій є частиною емоційного інтелекту, що ще раз вказує на тісний взаємозв'язок між соціальним та емоційним інтелектом (Brackett, Rivers, Salovey, 2011). Про це, зокрема свідчать дослідження Керстін Хайріч та Джон Рубенсон, які довели, що особи з вищим рівнем соціального і емоційного інтелекту мають кращі взаємини з колегами, а також здатні краще працювати в команді (Haerich, Rubensson, 2005). Також, на думку дослідників, особи із вищим рівнем соціального інтелекту демонструють вищий рівень моральності та відповідальності (Ventzel, Rexroad, 2014).

Отже загалом можемо дійти висновку, що соціальний інтелект як психологічна основа Soft Skills є важливим взаємопов'язаним з емоційним інтелектом компонентом. Soft skills як ключова компетентність, необхідна студентській молоді передусім для подальшого професійного розвитку, налагодження комунікації, адаптації до різних життєвих ситуацій. Розвиток Soft Skills здійснюється через комунікацію та соціальну взаємодію, участь у групових проектах тощо. До загального переліку Soft Skills відносять здатність до комунікації, здатність працювати в команді, здатність до лідерства, розвинена емоційна компетентність, здатність до управління в конфліктних ситуаціях, здатність до саморегуляції, здатність критично мислити, здатність адаптуватися до нових умов середовища.

Як ми уже зазначали, суспільні кризи сприяли і швидкому розвитку цифрового освітнього простору і зацікавленості науковців у тематиці емоційного інтелекту. В одному із українських досліджень, яке було зосереджене на вивченні яким чиним чином емоційний інтелект впливає на рівень адаптації педагогів до онлайн навчання було виявлено, що більш адаптованими є педагоги, які мають вищий рівень емоційного інтелекту (Свідерська, Піхович, 2021). У іншому дослідженні

також було доведено, що розвинений емоційний інтелект впливає на рівень адаптації здобувачів до навчального процесу (Дерев'яно, 2009). На нашу думку, це можна пояснити тим, що високий рівень емоційного інтелекту допомагає краще розуміти емоції учасників навчального процесу, навіть якщо спосіб взаємодії відбувається онлайн. Тому, дослідники прийшли до висновку, що така взаємодія по-заможчужанню вимагає від учасників не лише навичок користування цифровими інструментами, але й розвитку емоційного інтелекту.

У науковій літературі емоційний інтелект загальному розглядають як сукупність когнітивних здібностей, які допомагають особі формувати уявлення про себе, розуміння своїх емоцій та емоцій інших, а також саморегуляцію емоцій та управління емоціями інших. Первинно поняття емоційного інтелекту було концептуалізовано Дж. Майєром і П. Саловеєм (Mayer, Salovey, Caruso, 2008). Значний вплив на популяризацію проблематики мала праця Д. Гулмана «Емоційний інтелект» (Goleman, 1995), у якій обґрунтовано роль емоційної компетентності у досягненні життєвого й професійного успіху. Автор зосереджує увагу на розвитку самоконтролю, самомотивації, емпатії та здатності вибудовувати конструктивні взаємини, підкреслюючи перевагу EQ у структурі особистісної ефективності. Д. Гулман розглядає емоційний інтелект як компетентність, спрямовану на тлумачення як власних емоцій, так і емоцій оточуючих із метою використання отриманої інформації для реалізації ефективної взаємодії. Автор у структуру емоційного інтелекту включає самосвідомість, самоконтроль, соціальне розуміння й управління взаєминами.

Українські дослідники у межах вивчення емоційного інтелекту підкреслюють, що емоційно зріла особистість вирізняється розвинутою чутливістю до власного внутрішнього світу та здатністю усвідомлювати спектр своїх емоцій, їх інтенсивність, причини виникнення й потенційні наслідки емоційних реакцій. Вона демонструє готовність приймати відповідальність за способи вираження почуттів і обирає конструктивні, ненасильницькі форми емоційної поведінки. Розвинена емоційна грамотність створює умови для глибокого переживання любові, близькості, прийняття та взаєморозуміння, водночас забезпечуючи збереження внутрішньої цілісності й гармонії із собою (Кулик, Гільова, 2018: 85).

У нашому дослідженні також розглянуте поняття емоційної компетентності як інтегративної характеристики, що поєднує у собі здатність усвідомлювати, виражати та регулювати емоції, а також вміння розрізняти емоційні реакції інших. На відміну від вузького трактування емоційного

інтелекту як сукупності когнітивних здібностей, концепція емоційної компетентності акцентує увагу на практичній реалізації емоційних знань у контексті соціальної взаємодії. Наприклад, К. Саарні розглядає емоційну компетентність як систему набутих умінь, що формуються у процесі соціалізації та забезпечують ефективне функціонування особистості в міжособистісному середовищі. Дослідниця підкреслює, що йдеться не лише про розпізнавання емоцій, а й про здатність особи діяти відповідно до соціокультурних норм їх вираження. У структурі емоційної компетентності К. Саарні виокремлює низку взаємопов'язаних умінь, наприклад, усвідомлення власних емоційних станів, здатність розрізнити та інтерпретувати емоції інших, здатність до емоційної залученості тощо. Важливим висновком також є виявлений взаємозв'язок між емоційною компетентністю та культурними умовами розвитку особистості, здатністю особи до саморефлексії та досвіду соціальної взаємодії (Saarni, 1999).

Класичні дослідження емоційного інтелекту, які належать Дж. Майєру і П. Саловею дозволили виділити чотири взаємопов'язані компоненти емоційного інтелекту: сприйняття й вираження емоцій; використання емоцій для оптимізації мислення; розуміння й інтерпретацію емоційних процесів; усвідомлена саморегуляція емоціями (Mayer, Salovey, 1993). Усі ці компоненти перетворюють у своєрідну модель взаємозв'язку когнітивних процесів. Прийнято вважати, що розвиток усіх компонентів емоційного інтелекту впливає на загальний

рівень саморегуляції емоцій, а також на способи, за допомогою яких особа буде взаємини із оточуючим середовищем. Наприклад Р. Бар-Он доводить, що емоційний інтелект об'єднує когнітивні здібності і особистісні властивості особистості, а його обов'язковими компонентами є самопізнання, адаптивність, стресостійкість тощо (Bar-On, 1997).

Висновки. На нашу думку, виходячи із здійсненого нами аналізу, можна прийти до висновку, що у сучасному світі професійна успішність, адаптація до цифрового навчального середовища суттєвим чином залежить від того наскільки майбутнім фахівцям вдасться сформуванати протягом навчання м'які навички та розвинути емоційний інтелект. Насправді концепція студентоцентризму, яка сьогодні по-суті є однією із найголовніших в освітній практиці, дозволяє здобувачам формувати ці навички, незалежно від способу реалізації навчального процесу. Тут можемо говорити і про можливість членства у різноманітних студентських органах самоврядування, і участі у студентських форумах та конференціях, і участі у міжнародних проектах. Отже, підсумовуючи, приходимо до висновку, що м'які навички та рівень емоційного інтелекту впливають на якість професійного зростання та самореалізації сучасних здобувачів освіти. Розвиток цих ключових компетенцій залежить і від умов навчального процесу, який забезпечується через дотримання принципу студентоцентризму, і від особистих зусиль і бажань майбутніх фахівців використовувати надані їм можливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борейко, В. І. Розвиток соціальної компетентності студентів в умовах сучасного університету. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2016, № 246. С. 157–163.
2. Гундарська О. Дослідження рівня соціального інтелекту студентів вищих навчальних закладів України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологічні науки», 2019. № 1(42). С. 14–18.
3. Дерев'янюк С.П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.05 ; Інститут соціальної та політичної психології АПН України. Київ, 2009. 20 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Кулик Н., Гільова Л. Емоційний інтелект: аналіз сучасних західних досліджень. Проблеми сучасної психології, 2018. Випуск 39. С. 79-90
6. Подофей С. Емоційний інтелект особистості й особливості його становлення. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки, 2019. Випуск 1. С. 260-265
7. Свідерська О, Піхович І. Емоційний інтелект як чинник особистісної адаптації науково-педагогічних працівників до онлайн-навчання. Габітус. 2021. Вип. 23. С. 188–192.
8. Albrecht, K. The multiple intelligences of the modern manager. Executive excellence, 1984. № 1(4). P. 9-12.
9. Bar-On R. EQ-i BarOn emotional quotient inventory: A measure of emotional intelligence: Technical manual. Toronto, Canada: Multi-Health Systems. 1997. 236 p.
10. Brackett M., Rivers S., Salovey P. Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. Social and Personality Psychology Compass, 2011. № 5(1). P. 88-103.
11. Goleman D. Emotional Intelligence. New York: Bantam books. 1995. 352 p.
12. Haerich K. Rubensson J. Social Intelligence, Emotional Intelligence, and Interpersonal Competence in Work Relationships. International Journal of Organizational Analysis, 2005. Vol. 13, No. 3. PP. 243-266.
13. Lopes P., Salovey P. The science of emotional intelligence. Current directions in psychological science, 2020. № 9(4). P. 356-362.

14. Mayer J., Salovey P., Caruso D. Emotional intelligence: New ability or eclectic traits? *American Psychologist*, 2008. № 63(6). P. 503–517.
15. Mayer J., Salovey P. The Intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*, 1993. Volume 17. № 4. P. 185–211.
16. Moss H., Hunt J., McV. A scale for the measurement of social intelligence. *Journal of Applied Psychology*, 1927. №11(2). P.173–184.
17. Saarni C. *The Development of Emotional Competence*. New York: Guilford Press. 1999. 381 p.
18. Tavakoli M., Ebrahimi L. The Relationship between Social Intelligence and Marital Adjustment among Married Employees. *Journal of Family and Reproductive Health*, 2007. №11(4). P. 196–203.
19. Ventzel D., Rexroad J. Social Intelligence and Moral Reasoning among College Students. *Journal of College Character*, 2014. № 15(4). P. 243–252.
20. Vernon P. Some characteristics of good and bad judges of personality. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 1933. № 28(2). P. 197–205.

REFERENCES

1. Boreiko V. I. (2016) Rozvytok sotsialnoi kompetentnosti studentiv v umovakh suchasnoho universytetu. [Development of social competence of students in the conditions of a modern university] *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu biosursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*. 246. 157–163. [in Ukrainian].
2. Hundarska O. (2019) Doslidzhennia rivnia sotsialnoho intelektu studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv Ukrainy. [Study of the level of social intelligence of students of higher educational institutions of Ukraine] *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Serii «Psykhologichni nauky». 1(42). 14–18. [in Ukrainian].
3. Derevianko S. P. (2009) Emotsiyni intelekt yak chynnyk sotsialno-psykhologichnoi adaptatsii osobystosti do studentskoho seredovyshcha. [Emotional intelligence as a factor of socio-psychological adaptation of personality to the student environment] *Avtoref. dys. ... kand. psykol. nauk: 19.00.05. Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykhologii APN Ukrainy*. Kyiv. 20 p. [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». [Law of Ukraine “On Higher Education”] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
5. Kulyk N., Hilova L. (2018) Emotsiyni intelekt: analiz suchasnykh zakhidnykh doslidzen. [Emotional intelligence: analysis of modern Western research] *Problemy suchasnoi psykhologii*. 39. 79–90. [in Ukrainian].
6. Podofei S. (2019) Emotsiyni intelekt osobystosti y osoblyvosti yoho stanovlennia. [Emotional intelligence of personality and features of its formation] *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Serii Psykhologichni nauky. 1. 260–265. [in Ukrainian].
7. Sviderska O., Pikhovych I. (2021) Emotsiyni intelekt yak chynnyk osobystisnoi adaptatsii naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv do onlain-navchannia. [Emotional intelligence as a factor of personal adaptation of academic staff to online learning] *Habitus*. 23. 188–192. [in Ukrainian].
8. Albrecht K. (1984) The multiple intelligences of the modern manager. *Executive Excellence*. 1(4). 9–12.
9. Bar-On R. (1997) *EQ-i BarOn Emotional Quotient Inventory: A Measure of Emotional Intelligence: Technical Manual*. Toronto: Multi-Health Systems. 236 p.
10. Brackett M., Rivers S., Salovey P. (2011) Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. *Social and Personality Psychology Compass*. 5(1). 88–103.
11. Goleman D. (1995) *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books. 352 p.
12. Haerich K., Rubensson J. (2005) Social Intelligence, Emotional Intelligence, and Interpersonal Competence in Work Relationships. *International Journal of Organizational Analysis*. 13(3). 243–266.
13. Lopes P., Salovey P. (2020) The science of emotional intelligence. *Current Directions in Psychological Science*. 9(4). 356–362.
14. Mayer J., Salovey P., Caruso D. (2008) Emotional intelligence: New ability or eclectic traits? *American Psychologist*. 63(6). 503–517.
15. Mayer J., Salovey P. (1993) The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*. 17(4). 185–211.
16. Moss H., Hunt J., McV. (1927) A scale for the measurement of social intelligence. *Journal of Applied Psychology*. 11(2). 173–184.
17. Saarni C. (1999) *The Development of Emotional Competence*. New York: Guilford Press. 381 p.
18. Tavakoli M., Ebrahimi L. (2007) The relationship between social intelligence and marital adjustment among married employees. *Journal of Family and Reproductive Health*. 11(4). 196–203.
19. Ventzel D., Rexroad J. (2014) Social intelligence and moral reasoning among college students. *Journal of College Character*. 15(4). 243–252.
20. Vernon P. (1933) Some characteristics of good and bad judges of personality. *Journal of Abnormal and Social Psychology*. 28(2). 197–205.

Дата першого надходження статті до видання: 03.03.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

